

„A jövő a múlt és a jelen egységére épül”

Emlékkötetet Kovács Máté tiszteletére

Kovács Máté tanszékvezető professzorra születése századik évfordulójának évében, 2006-ban három kiemelkedő rendezvényt emlékeztek.

Március 22-én emlékkünnepséget tartottak az ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszék szervezésében Budapesten. Ezen hét előadó Kovács Máté sokszínű életéből merítve felidézte mint államtitkárt; elhelyezte örökségét a hálózati közösségi terek korában; megfogalmazta, mit jelent Kovács Máté a leendő könyvtárosoknak; méltatta könyvtárpolitikai tevékenységét, amelyet az Országos Könyvtárügyi Tanácsban, valamint az Országos Könyvtárügyi Dokumentációs Tanácsban fejtett ki; emlékezett rá mint frankofon bibliológus professzorra, vagy „egyszerűen csak” Kovács Mátéra, az emberre; napjainkba helyezte filozófiáját, elképzelve, mit tenne ma Kovács Máté.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének XXXVIII. vándorgyűlésén a kecskeméti Katona József Könyvtárban 2006. július 28-án emlékülést tartottak a centenárium alkalmából. Ez alkalommal öt előadás hangzott el: felidéztek munkásságát az 1956 és 1972 közötti időszakból az ELTE tanszékvezető professzoraként; kapcsolatát a humán információtudománnyal; bibliológiájának egy diszciplináját a múltba és a jelenbe helyezve, szociológiai körképet adva a Kárpát-medence magyarságának nemzeti és kulturális identitásáról.

A 2006-os év harmadik nagy rendezvénye a róla elnevezett művelődési központ és könyvtár konferenciája volt Hajdúszoboszlón 2006. november 10–11-én. Kovács Máté 1945 és 1949 között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban szakpolitikusként tevékenykedett, életének ezeket a történelmi távlatú esztendeit idézte

A jövő a múlt és a jelen egységére épül

EMLEKKÖTET Kovács Máté tiszteletére

meg az egyik előadás. 1949-ben a Debreceni Egyetemi Könyvtár igazgatója lett, itteni értékmentő tevékenységéről is szó esett. A hajdúszoboszlói születésű Kovács Máté kultuszminiszteriumi államtitkárként sem feledkezett meg szülővárosáról, középiskolai képzéshez, művelődési házhoz, kollégiumhoz juttatta Hajdúszoboszlót – erről is megemlékezett a hálás utókor. Történelmi és elméleti munkásságának kiteljesedése volt *A könyv és könyvtár a magyar társadalom életében* címmel három kötetre tervezett, de a harmadik kötet nélkül sajnos torzóban maradt, szerkesztésében összeállt munka. Szerrepvállalását a határon túli könyvtárosképzésben, irodalmár pályakezdését éppúgy felidéztek a konferencián, mint szakmai barátságait és emberi alakját. A családja köréből indult kezdeményezésre létrejött, hivatalosan 1996-tól működő alapítvány egyik célja, hogy ápolja Kovács Máté emlékét és szellemiségét, ennek eredményeiről is olvashatunk az emlékkötetben.

Kovács Máté szellemi hagyatéka sokáig ad még feladatot a kutatóknak, hiszen az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött levéltári anyagon túl nagyon sok helyen rejtőzködhetnek pályájához, szakmai munkásságához kötődő iratok, levelek – mint ahogy az több előadásból is sejlik. Az emlékkötet tartalmazza az 1983 és 2007 között megjelent, Kovács Máté életéhez kapcsolódó, róla szóló publikációk bibliográfiáját. (A korábbi időszak bibliográfiái az előző két emlékkötetben jelentek meg.)

Az emlékkötet végén Kovács Máté kéziratos hagyatékából olvashatunk, ahogy ő fogalmazta, „egy emberjelölt meglátásaiból”, s egy picit merítést szépirodalmi próbálkozásaiból, novelláiból – igazolva meglátásait, amikből mutassunk egyet példaként: „Az univerzum legnagyobb, de egyszerűsmind a legfájdalmasabb csodája: a gondolkodás.”

A rá emlékező, őt megidéző előadásokat olvasva egyre erősebb a hiányérzet: milyen kár, hogy nincs már közöttünk, s megfogalmazódik az ösztönzés arra, hogy pályájával, életével, szellemiségével minden leendő könyvtáros s a pályán most dolgozók is megismerkedjenek. Ezt a célt is szolgálja a tisztelgő kötet, amely számos intézmény, köztük a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg Hangodi Ágnesnek, a Kovács Máté Alapítvány Kuratóriuma titkárának szerkesztésében.

(FL)

A jövő a múlt és a jelen egységére épül. Emlékkötetet Kovács Máté tiszteletére / szerk. Hangodi Ágnes. – Debrecen: Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár soksz., 2007. – 274 p.

Művelődéspolitika és középiskolai könyvtárak egykor

Szerafinné Szabolcsi Ágnes doktori értekezése

Mintha mostanában nagyobb figyelem irányulna a hajdani, a második világháború előtti középiskolai és más tanintézeti könyvtárakra. A téma a doktoranduszok érdeklődését is felkeltette. Az elkészült PhD-értekezések egyikét Szerafinné Szabolcsi Ágnes nyújtotta be, aki a Nyíregyházi

Főiskola informatikus könyvtáros szakának oktatója. A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2005 októberében sikeresen megvédett disszertáció tavalay nyomtatásban is megjelent, inentől fogva bibliográfiailag regisztrálják, a kutatók tudomást szerezhetnek róla.

A kötet címe és alcíme pontosan kifejezi a tartalmat és a szerző elsődleges szándékát: *Kultúrpolitika, iskola, könyvtár. A kultúrpolitika hatása Nyíregyháza középfokú iskolai könyvtárai a két világháború között*. Rögtön bocsássuk előre: korrekt, gondos munka, számos kérdésben előmozdítja a tárgyalt időszak művelődési jelenségeinek, folyamatainak megértését. Széles szakirodalmi és forrásbázisra támaszkodik, példásan kivitelezett hivatkozásainak száma meghaladja a háromszázötvenet (alig több mint száznyolcvan szövegoldalon!), a felhasznált irodalom listája százharmincnyolc tételből áll. Az olvasó kedvére lapozgathat az egyidejű dokumentumokból (a központi könyvjegyzékekből, levéltári iratokból) kiválogatott függelékben is.

Már a tartalomjegyzékből kitűnik, mennyire logikus és világos a tanulmány szerkezeti felépítése. A szerző röviden vázolja, hogyan alakult Magyarország helyzete a trianoni békediktátumot követően. Majd a Horthy-korszak két kiemelkedő kultuszminiszterének, Klebelsberg Kunó grófnak és Hóman Bálintnak a nézeteit, gyakorlati tetteit és könyvtár-politikai elgondolásait taglalja. Közben a korabeli közoktatáspolitikát meghatározó személyiségről, ideológusáról, Kornis Gyuláról is szól. Ebben a fejezetben választ kaphatunk arra a nyilván sokakat elgondolkodtató szóhasználatra is, amely a címben és az alcímben található: a ma szokásos művelődéspolitika helyett itt, az értekezésben az egykori kifejezés – kultúrpolitika – szerepel, tehát Szerafinné e vonatkozásban is a történetiség elvét érvényesíti. Más esetekben szintén hasonlóan jár el, az adott kor lehetőségeiből, viszonyaiból indul ki, értékelő megállapításait ezekhez igazítja.

A dualizmus időszakáig, nevezetesen Eötvös József népoktatási törvényéig visszanyúlóan vizsgálja az ifjúsági, vagyis a tanulói könyvtárak fejlődését. Részletesebben kitér a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) által 1923-ban létrehívott Országos Ifjúsági Irodalmi Tanács tevékenységére. A tanács rendszeresen állított össze könyvjegyzéket a középiskolai könyvtárak állományának beszerzéséhez, és ezeket a